

seminář
Zaostřeno na insolvenční správce
Pracov u Tábora 6. prosince 2019

Novinky z oblasti incidenčních sporů (zvláště odpůrčích žalob) v insolvenční judikatuře

JUDr. Tomáš Zadražil

Vázanost rozhodnutím o věcné příslušnosti

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4123/2014, uveřejněné pod číslem 95/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní.

Účastníci řízení a soudy jsou vázáni usnesením o věcné příslušnosti nadřízeného soudu. Tato vázanost se ovšem promítá výlučně v posouzení procesní otázky řešené výrokem (§ 159a odst. 1 a 4 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013), tedy v posouzení, který soud je věcně příslušný k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni. Je naopak vyloučeno, aby nadřízený soud rozhodující o věcné příslušnosti v režimu § 104a o. s. ř. formuloval jakýkoli závazný právní názor k otázce, jak má být meritorně posouzen žalobou uplatněný nárok, nebo aby (dokonce) soud, jemuž byla věc postoupena jako soudu věcně příslušnému, nebo účastníci řízení vydávali závěry, jež nadřízený soud přijal pro účely odpovědi na otázku, který soud je v prvním stupni věcně příslušný k projednání a rozhodnutí věci, za závazný právní názor při následném rozhodování takto určeného věcně příslušného soudu o žalobou uplatněném nároku. **Odpůrčí nárok podle insolvenčního zákona neztrácí tuto svou povahu jen proto, že k jeho projednání a rozhodnutí byl rozhodnutím nadřízeného soudu závazně určen jiný (než zákonem předepsaný) soud prvního stupně. I takový nárok nepochybně má (musí) být v meritorním rozhodnutí poměřován úpravou obsaženou v ustanoveních § 235 a násl. insolvenčního zákona.**

Lhůta pro podání odpůrčí žaloby

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2019, sen. zn. 29 ICdo 177/2017

I (případně) podjatý insolvenční správce má stále povinnost počínat si při výkonu své činnosti svědomitě a s odbornou péčí (§ 36 odst. 1 insolvenčního zákona), má povinnost oznámit insolvenčnímu soudu důvody pro své vyloučení (§ 24 odst. 1 insolvenčního zákona), přičemž porušení těchto povinností potom může vést k odpovědnosti správce za případně způsobenou škodu dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám (§ 37 insolvenčního zákona). Rovněž platí, že věřitelé si mohou podání odpůrčí žaloby vynutit (§ 239 odst. 2 věta první insolvenčního zákona); nepodání odpůrčí žaloby proto nelze přičítat k tíži výlučně insolvenčnímu správci, leč též věřitelského výboru.

Případná podjatost insolvenčního správce není důvodem pro stavění či prodloužení prekluzivní lhůty k podání odpůrčí žaloby stanovené v ustanovení § 239 odst. 3 insolvenčního zákona.

Neúčinnost právního úkonu, postoupení pohledávky

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sen. zn. 29 ICdo 99/2017

Pro posouzení, zda neúčinnost právního úkonu dlužníka má být zkoumána v režimu § 111 insolvenčního zákona nebo v režimu ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona, je určující, **kdy projev vůle dlužníka skutečně vyvolal právní následky [jde o okamžik, kdy právní úkon nabyl právní účinnosti (kdy nastaly jeho právní účinky)].**

Právní následky vedoucí ke zkrácení uspokojení pohledávky některého dlužníkovy věřitele nebo ke zvýhodnění některého z dlužníkových věřitelů vyvolané **uzavřením postupní smlouvy** tak nastaly (mohly nastat) nejdříve **dnem, kdy postoupená pohledávka přestala být majetkem dlužníka.** Právě tento den je rozhodný pro zodpovězení otázky, zda **namítaná neúčinnost postoupení má být zkoumána v režimu ustanovení § 111 insolvenčního zákona nebo v režimu ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona.**

Peněžní prostředky na účtu advokátní úschovy

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sen. zn. 29 ICdo 87/2017

Peněžní prostředky složené klientem advokáta na účet, který je veden jako účet advokátní úschovy (resp. pohledávku vůči bance na vyplacení finančních prostředků z takového účtu), nelze bez dalšího považovat za majetek advokáta, jenž by (v případě zjištění jeho úpadku) náležel do majetkové podstaty dlužníka ve smyslu ustanovení § 206 insolvenčního zákona. V tomto ohledu jde o majetkovou hodnotu „náležející“ klientovi, kterou pro něj advokát pouze spravuje. Jestliže pak advokát na základě pokynu svého klienta převede peněžní prostředky uschované na takovém účtu ve prospěch třetí osoby (za účelem splnění klientova dluhu vůči této osobě), jde o činnost, kterou vykonal jako správce cizího majetku, nikoli o právní úkon, kterým by plnil vlastní dluh (peněžitý závazek) svému věřiteli. Takovému úkonu nelze podle ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona odporovat, neboť nejde o právní úkon, kterým by dlužník mohl zkrátit možnost uspokojení svých věřitelů nebo zvýhodnit některé věřitele na úkor jiných.

O odporovatelný právní úkon by mohlo jít jen tehdy, kdy by peněžní prostředky na předmětném účtu byly (v rozporu s pravidly advokátní úschovy) smíseny s prostředky jiných klientů advokáta a kdy by plnění ve prospěch jednoho z klientů bylo uskutečněno na úkor druhého klienta, jehož peněžní prostředky byly na advokátově účtu deponovány.

Osoba blízká

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 120/2017

Smyslem úpravy neúčinnosti právních úkonů dlužníka v insolvenčním zákoně je, aby se osoba dlužníku blízká při právních úkonech s dlužníkem přesvědčila, že je dlužník nečiní v době, kdy je v úpadku, a vede ji k tomu, aby nečinila právní úkony (nepřijímala podle nich plnění) na újmu práv věřitelů dlužníka.

Právnícká osoba se ve smyslu ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. považuje za osobu blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou, je-li dlužník jejím statutárním orgánem (členem statutárního orgánu), jakož i tehdy, je-li dlužník společníkem, členem nebo zaměstnancem této právnícké osoby (popřípadě má-li k ní jiný obdobný vztah) a současně, kdyby důvodně pocíťoval újmu, kterou utrpěla právnícká osoba, jako újmu vlastní.

Okolnost, že právnícká osoba na straně jedné a fyzická osoba na straně druhé mají společnou osobu blízkou, z nich ještě nedělá osoby, jež jsou si navzájem blízké.

Osoba blízká

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 120/2017

U právnických osob se pojetí osoby blízké liší od pojetí osoby blízké mezi osobami fyzickými, jež se navíc váže k poměru alespoň obdobnému poměru rodinnému (srov. § 116 obč. zák.).

Ze skutečnosti, že společnost s ručením omezeným je osobou blízkou svému jednateli, bez dalšího neplyne, že tato společnost je (současně) osobou blízkou otci jednatele.

Posuzování podmínek obvyklých v obchodním styku

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2019, sp. zn. 29 Cdo 347/2017

Posuzování toho, zda určitý právní úkon byl učiněn za podmínek obvyklých v obchodním styku, je odvislé od posouzení okolností konkrétní věci, a proto nelze učinit obecný závěr, podle něhož by určitý právní úkon byl vždy učiněn za podmínek obvyklých v obchodním styku.

V obecné rovině nelze ničeho vytknout úvaze odvolacího soudu v tom smyslu, že pokud dlužník jako právnická osoba podnikající ve stavebnictví hradí své závazky z právních vztahů založených v rámci předmětu činnosti jen některým věřitelům proto, že jde o významné subdodavatele velkých staveb, jejichž dokončením má dlužník získat od investorů značné finanční prostředky (v řádu desítek miliónů korun českých) a současně tito věřitelé podmiňují další pokračování prací na nedokončených stavbách právě úhradou svých pohledávek, lze uvažovat o sporných právních úkonech jako o úkonech učiněných za podmínek obvyklých v obchodním styku ve smyslu § 241 odst. 5 písm. b/ insolvenčního zákona.

Odvolací soud nezkoumal, zda dlužník učinil zpochybněné právní úkony právě (a jen) proto, aby mohl dokončit důležité zakázky, čímž by získal od (jiných) smluvních partnerů finanční prostředky (plnění) využitelné k úhradě svých závazků či k dalšímu pokračování v podnikatelské činnosti.

Požadavek náležitě pečlivosti

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sen. zn. 29 ICdo 149/2017

Má-li určitá osoba dostát požadavku náležitě pečlivosti ve smyslu § 241 odst. 5 písm. b/ insolvenčního zákona, je povinna vyvinout ke zjištění rozhodných skutečností takové úsilí, které by v obdobné situaci vyvinula jiná rozumně pečlivá osoba. Je-li však nadána odbornými znalostmi, schopnostmi či dovednostmi, lze z požadavku náležitě péče dovodit, že je povinností takové osoby své znalosti, schopnosti či dovednosti (v rámci svých možností) využít.

Úvěrové instituce (typově právě banky) patří pro účely zkoumání náležitě pečlivosti v mezích běžného obchodního styku při realizaci úvěrového vztahu založeného smlouvou o úvěru k subjektům nadaným odbornými znalostmi a schopnostmi, pro něž platí povinnost takové své znalosti a schopnosti také využít. Je rovněž zřejmé, že projevem odborných znalostí a schopností úvěrové instituce začasť bývají (je-li úvěrovým dlužníkem podnikatel) ujednání ve smlouvách o úvěru obdobná tomu, jež bylo předmětem zkoumání v dané věci, jež cílí k prověření (kontrolě) schopnosti úvěrového dlužníka splácet úvěr nejen k okamžiku uzavření smlouvy o úvěru, nýbrž i za trvání úvěrového vztahu. Takové ujednání je typické zejména u střednědobých (1 až 4 roky) a dlouhodobých (4 a více let) úvěrů, leč není vyloučeno (jako v tomto případě) ani u úvěrů krátkodobých (do 1 roku).

Požadavek náležitě pečlivosti

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sen. zn. 29 ICdo 149/2017

Úvěrová instituce, která za trvání úvěrového vztahu s dlužníkem zjistí informace, z nichž plyne naplnění předpokladů formulovaných v § 3 odst. 1 písm. a/ a b/ insolvenčního zákona a které současně zakládají některou z vyvratitelných domněnek platební neschopnosti dlužníka ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 insolvenčního zákona, se ve smyslu ustanovení § 241 odst. 5 písm. b/ insolvenčního zákona nezproští odpovědnosti za přijetí plnění z právního úkonu dlužníka (splátky úvěru) uskutečněného v rámci běžného obchodního styku, jestliže neprokáže, že šlo o právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy nebyl v úpadku, nebo o právní úkon, který nevedl k dlužníkovu úpadku (srov. § 241 odst. 2 insolvenčního zákona).

Porušení požadavku náležitě pečlivosti ve vztahu k plnění přijatému od dlužníka na základě právního úkonu (splátky úvěru) učiněného v rámci běžného obchodního styku (vymezeného trváním úvěrového vztahu) nelze dovozovat jen z práva banky (jiné úvěrové instituce) žádat od úvěrového dlužníka podklady ke zjištění jeho aktuálních příjmových a majetkových poměrů i v průběhu úvěrového vztahu (článek IX. bod 1. písm. a/ úvěrové smlouvy). Požadavku náležitě pečlivosti odpovídá, přikročí-li banka k uplatnění tohoto práva bez zbytečného odkladu poté, co při pravidelném (běžném) průběhu úvěrového vztahu vyjde najevo (banka zjistí, lhostejno jak, nebo měla zjistit), že zde jsou skutečnosti nasvědčující zhoršujícímu se ekonomickému stavu úvěrového dlužníka.

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

a/ K možnosti rozhodnout o návrhu na vydání rozsudku pro uznání samostatným usnesením a k přípustnosti odvolání proti takovému usnesení

Požaduje-li žalobce, aby soud prvního stupně rozhodl rozsudkem pro uznání, ačkoliv pro takové rozhodnutí nejsou splněny zákonem stanovené předpoklady, soud prvního stupně takový návrh zamítne usnesením, proti němuž je odvolání přípustné.

Dospěje-li odvolací soud na základě takového odvolání k závěru, že požadavek žalobce na vydání rozsudku pro uznání byl opodstatněný, může změnit usnesení soudu prvního stupně a sám rozhodnout rozsudkem pro uznání.

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

b/ K možnosti rozhodnout rozsudkem pro uznání o určení neúčinnosti právního úkonu

Smír

Obsahem přípustného smíru je dohoda, kterou se upravují hmotněprávní vztahy, jež jsou předmětem řízení; nelze vyloučit, aby byly upraveny i jiné vztahy, než ty, které jsou vymezeny předmětem řízení, neboť je tu podmínkou přípustnosti smíru, aby povaha věci uzavření smíru připouštěla. Jestliže smír svým obsahem upravuje vztahy nad rámec dosavadního předmětu řízení, jde o smír přípustný, neboť tu jde o dispozici návrhem a schválením smíru připouští soud i tuto dispozici. Smír jako dohoda účastníků, u níž se předpokládá existence nejistých, neurčitých nebo sporných práv, je narovnáním, popřípadě dohodou o vzdání se práva.

Smír může svým obsahem překročit rámec předmětu řízení; vždy však z něho musí být patrné, jak byly vypořádány nároky, které byly předmětem řízení.

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Smír

Insolvenční zákon v ustanoveních věnovaných procesnímu rámci projednávání a rozhodování incidenčních sporů (v ustanoveních § 159 až § 164) nevyklučuje možnost skončit incidenční spor soudním smírem; pouze podmiňuje možnost jeho schválení (insolvenčním soudem) [předchozím] souhlasem věřitelského výboru.

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Povaha věci

„Povaha věci“ zjevně nevylučuje možnost skončit řízení soudním smírem u incidenčního sporu, který má povahu (pouhé) žaloby o splnění povinnosti, konkrétně u incidenčního sporu o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem (§ 159 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona).

U kombinovaného typu sporu, jímž je incidenční spor o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela (§ 159 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona) vylučuje možnost skončit řízení soudním smírem jiný mechanismus schvalování případné dohody o vypořádání společného jmění manželů uzavřené insolvenčním správcem dlužníka; srov. § 271 a § 272 insolvenčního zákona

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Povaha věci

Také u **těch incidenčních sporů, jež mají podobu výlučně určovacích žalob (jde o incidenční spory uvedené v § 159 odst. 1 písm. a/, b/, f/ a g/ insolvenčního zákona) povaha věci nevylučuje uzavření soudního smíru**. Pro spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek (§ 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona) plyne tento závěr pro insolvenční poměry z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013, sen. zn. 29 ICdo 5/2012, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2014, pod číslem 22, z něž se výslovně podává, že v těch případech, kdy procesní stanoviska stran takového incidenčního sporu nejsou dostatečně konkretizována přihláškou pohledávky a popěrným úkonem, je možný i postup dle § 114b odst. 1 o. s. ř. [přičemž úsudek o (byt' výjimečné) možnosti postupu dle § 114b odst. 1 o. s. ř. by nedával smysl, kdyby povaha sporu vylučovala skončit řízení soudním smírem].

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Povaha věci

Důvod vyloučit skončení incidenčního sporu soudním smírem s poukazem na povahu sporu neshledává Nejvyšší soud ani pro spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5 insolvenčního zákona (§ 159 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona), a to i s přihlédnutím k tomu, jak možnost dispozic se soupisem upravuje insolvenční zákon v ustanoveních § 217 a § 227 insolvenčního zákona.

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Povaha věci

Spory o platnost smluv, respektive spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků, jsou typově spory, u nichž soudní praxe (v poměrech, jež se netýkají incidenčních sporů vzešlých z insolvenčního řízení) možnost skončit řízení soudním smírem též nevyklučuje. Pro spor o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, srov. R 23/2007, pro spor o určení spoluvlastnického práva k nemovitým věcem srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 5129/2016, pro spor o určení neplatnosti odstoupení od smlouvy srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. května 2010, sp. zn. 32 Cdo 4815/2008, a pro spor o určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru jednostranným jednáním srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. března 2017, sp. zn. 21 Cdo 1981/2016, uveřejněný pod číslem 52/2018 Sbírky soudních rozhodnutí. **Incidenční spory uvedené v § 159 odst. 1 písm. f/ a g/ insolvenčního zákona se přitom od oněch obecných sporů liší jen v tom, že se váží ke zpeněžení majetkové podstaty (jde-li o spory o platnost smluv), respektive k určení (ne)existence právního vztahu nebo práva týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka.**

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICM 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Povaha věci

K dalším sporům, které zákon označí jako spory incidenční (§ 159 odst. 1 písm. h/ insolvenčního zákona) patří:

- **spory dle § 203a odst. 1, § 373 odst. 6 a § 385 odst. 6 insolvenčního zákona** (tyto spory jsou pouze zvláštním druhem incidenčního sporu dle § 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, takže **není vyloučeno skončit je soudním smírem**);
- **spory o určení, že pohledávka přihlášeného věřitele nadále trvá (§ 186 odst. 2 insolvenčního zákona)** [tyto spory jsou opět zvláštním druhem incidenčního sporu dle § 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, takže **není vyloučeno skončit je soudním smírem**];

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

- spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení plnění, jehož se týká neplatný právní úkon (§ 233 odst. 3 insolvenčního zákona) [typově jde o spory srovnatelné s incidenčními spory dle § 159 odst. 1 písm. f/ insolvenčního zákona, takže není vyloučeno skončit je soudním smírem]; a
- spory o uložení majetkové sankce ve smyslu ustanovení § 178 odst. 1 a § 179 odst. 1 insolvenčního zákona, kde povaha věci možnost skončit řízení soudním smírem též nevylučuje.

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Povaha věci v případě sporu vyvolaného odpůrcí žalobou podle § 235 a násl. insolvenčního zákona

Odpůrcí žaloba podle insolvenčního zákona nemá primárně za cíl zajistit exekuční postih majetku (na základě exekučního titulu vydaného vůči dlužníku), který odporovatelným (neúčinným) právním úkonem dlužníka ušel z dlužníkovy majetku, nýbrž **zajistit, aby se takový majetek (případně peněžitá náhrada za něj) navrátil do majetkové podstaty dlužníka za účelem jeho následného zpeněžení a poměrného rozdělení dosaženého výtěžku zpeněžení mezi dlužníkovy věřitele** (lhostejno, zda s nevykonatelnými pohledávkami) **podle pravidel nastavených insolvenčním zákonem.**

Je-li účelem odpůrcí žaloby podle insolvenčního zákona zajistit navrácení neúčinným právním úkonem dlužníka dotčeného majetku do majetkové podstaty dlužníka (sepsat jej do majetkové podstaty dlužníka), pak i s přihlédnutím k tomu, co bylo řečeno výše o možnosti schválit smír v incidenčním sporu podle § 159 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona, **nebrání ani povaha této odpůrcí žaloby skončení sporu soudním smírem.** Rečené platí tím více, že osobou, která primárně disponuje soupisem, je insolvenční správce (jenž je současně jedinou osobou aktivně legitimovanou k podání odpůrcí žaloby podle insolvenčního zákona).

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 Icm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Na uvedeném ničem nemění ani to, že odpůřčí žaloba případně obsahuje (jako v této věci) vzhledem k povaze plnění, jež neúčinným právním úkonem dlužníka uslo z jeho majetku, kombinaci určovacího výroku a výroku o splnění povinnosti v relutární formě (o vydání peněžitého plnění nebo peněžitě náhrady plnění do majetkové podstaty dlužníka).

Odpůřčí žaloba podle insolvenčního zákona může sledovat (běžně sleduje) i cíle, které odpůřčí žaloba podle § 42a obč. zák. nezná, totiž zabránit tomu, aby se na rozdělovacím schématu při uspokojování věřitelů v insolvenčním řízení podílel věřitel, jehož pohledávka vzešla z neúčinného právního úkonu dlužníka, nebo věřitel, jehož právo přednosti (např. u zajištěného zástavního věřitele) vzešlo z neúčinného právního úkonu dlužníka.

Možnost uzavřít smír a rozhodnout rozsudkem pro uznání

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, č.j. KSPH 35 INS 13556/2013, 65 ICm 3067/2014, 29 ICdo 108/2017-128

Vzhledem k tomu, že ustanovení § 184 a § 187 insolvenčního zákona dovolují přihlášenému věřiteli disponovat s přihláškou (její částí) ve formě zpětvzetí (částečného zpětvzetí) kdykoli v průběhu insolvenčního řízení, a že totéž platí pro zpětvzetí práva na přednostní uspokojení (zpětvzetí přednostního pořadí), **nevylučuje povaha odpůrčí žaloby podle insolvenčního zákona skončení věci soudním smírem ani tam, kde je cílem odpůrčí žaloby zabránit věřiteli (žalovanému) v prosazení práv uplatněných přihláškou.**

Povaha řízení o odpůrčí žalobě podle insolvenčního zákona nevylučuje skončení řízení soudním smírem.

Odklad vykonatelnosti

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2019, sen. zn. 29 ICdo 29/2019

Návrh na odklad vykonatelnosti napadeného rozsudku (*kterým soud určil neúčinnost právního úkonu dlužníka*) Nejvyšší soud zamítl jako zjevně bezdůvodný, jelikož předmětný rozsudek má povahu rozsudku o určení, jenž se nevykonává.

Soudní poplatky

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 31 Cdo 3042/2018

Právní věta:

Nesplnil-li poplatník řádně svou poplatkovou povinnost již při podání žaloby, odvolání nebo dovolání (§ 4 odst. 1 a § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb.), a soud ho proto musel vyzvat k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě, kterou mu určil (§ 9 odst. 1, 2 zákona č. 549/1991 Sb.), je lhůta zachována, jen je-li předepsaná částka, ať už v kolkových známkách, v hotovosti v pokladně, či na bankovním účtu, nejpozději poslední den lhůty v dispozici příslušného soudu.

(rozhodnutí schváleno k publikaci ve Sb.NS na zasedání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu dne 9. 10. 2019)

Soudní poplatky

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sen. zn. 29 ICdo 156/2018

Neuhradí-li poplatník soudní poplatek za řízení splatný podáním žaloby ani dodatečně ve lhůtě určené ve výzvě soudu dle § 9 odst. 1 věty první zákona o soudních poplatcích, soud zastaví řízení pro neuhrazení soudního poplatku bez zřetele k tomu, že poplatník v mezidobí soudní poplatek již (opožděně) uhradil.

Na základě výzvy soudu k dodatečné úhradě poplatku za řízení splatného podáním žaloby dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, která neobsahuje poučení, že soud řízení zastaví, jestliže poplatek nebude ve stanovené lhůtě zaplacen (§ 9 odst. 3 zákona o soudních poplatcích), nelze zastavit řízení; k úhradě soudního poplatku uskutečněné po marném uplynutí lhůty stanovené takovou výzvou, avšak ještě předtím, než se poplatníku dostane řádného poučení o následcích zmeškání lhůty, je soud povinen přihlédnout.

Soudní poplatky

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 04. 2019, sp. zn. 30 Cdo 825/2019

Právní věta:

Žádost o osvobození od soudních poplatků lze s účinky zabraňujícími zastavení řízení pro nezaplacení poplatku dle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., ve znění od 30. 9. 2017, podat nejpozději v poslední den lhůty určené soudem pro jeho zaplacení.

(rozhodnutí schváleno k publikaci ve Sb.NS na zasedání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu dne 13. 11. 2019)

Náhrada nákladů v řízení o pohledávce, od jejíhož placení byl dlužník osvobozen

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2019, sen. zn. 29 ICdo 155/2017

V řízení o pohledávce, od jejíhož placení byl dlužník osvobozen, nelze (nejde-li o důvody separace nákladů řízení ve smyslu ustanovení § 147 a § 148 odst. 2 o. s. ř.) dlužníka po dobu trvání účinků přiznaného osvobození zavázat k náhradě nákladů řízení.

Účinnost reorganizačního plánu, řízení o pohledávce, náklady řízení

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 29 Cdo 4524/2017

Má-li rozhodnutí (usnesení), jímž insolvenční soud schválí reorganizační plán, za následek zánik pohledávky, kterou věřitel uplatňuje vůči dlužníku mimo rámec insolvenčního řízení obecným pořadem práva (zpravidla u obecného soudu), je obecný soud, který o této pohledávce rozhoduje, povinen přihlédnout k takovému účinku rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (jakmile nastane, typově tedy okamžikem právní mocí takového rozhodnutí) ex lege (bez dalšího). Vědomost obecného soudu o tom, že tyto účinky nastaly, se presumuje, jakmile byl v insolvenčním rejstříku zveřejněn údaj o tom, že (a kdy) rozhodnutí (usnesení), jímž insolvenční soud schválil reorganizační plán, nabylo právní mocí.

Ani tam, kde se účinností rozhodnutí o úpadku dlužníka (žalovaného) v souladu s ustanovením § 140a odst. 1 věty první insolvenčního zákona přeruší soudní řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou, nebo na které se v insolvenčním řízení pohlíží jako na přihlášené, anebo o pohledávkách, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170 insolvenčního zákona), nebrání zákaz pokračování v přerušeném řízení formulovaný v § 140a odst. 1 větě druhé insolvenčního zákona tomu, aby žalobce (jiný návrhováte) učinil dispozitivní úkon směřující k ukončení řízení, tedy aby vzal žalobu (jiný návrh na zahájení řízení) zcela nebo zčásti zpět a aby soud o takovém dispozitivním úkonu rozhodl přesto, že trvají účinky rozhodnutí o úpadku. Rečené platí bez zřetele k tomu, že usnesení soudu o zastavení řízení (pro zpětvzetí žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení) může obsahovat (zpravidla obsahuje) i akcesorický výrok o nákladech řízení.

Účinnost reorganizačního plánu, řízení o pohledávce, náklady řízení

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 29 Cdo 4524/2017

Účinností reorganizačního plánu zaniká v souladu s ustanovením § 356 odst. 1 insolvenčního zákona i příslušenství pohledávky, kterou by věřitel (žalobce) musel uplatnit v insolvenčním řízení vůči dlužníku (žalovanému) přihláškou, tvořené náklady řízení, které si věřitel v souvislosti se soudním uplatněním pohledávky předtím platil (ve shodě s § 140 odst. 1 o. s. ř.) ze svého; právo na náhradu těchto nákladů proto již věřiteli (žalobci) nelze v příslušném soudním řízení přiznat. Skutečnost, že před právní mocí rozhodnutí soudu o náhradě těchto nákladů (podle § 142 o. s. ř. nebo podle § 146 o. s. ř.) nemohl věřitel (žalobce) toto příslušenství přihlásit do insolvenčního řízení, nemá na uvedený závěr žádného vlivu.

Vedlejší účastenství

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sen. zn. 29 ICdo 65/2017

Právní věta:

Přihlášený věřitel zásadně má jako vedlejší účastník řízení na straně popírajícího insolvenčního správce (žalobce či žalovaného) právní zájem na výsledku řízení ve sporu o pravost, výši či pořadí přihlášené pohledávky jiného přihlášeného věřitele.

Ustanovení § 19 věty druhé insolvenčního zákona, podle něhož nabyvatel pohledávky vstupuje na místo původního věřitele i do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky, se neuplatní u vedlejšího účastenství (§ 93 o. s. ř.).

(rozhodnutí schváleno k publikaci ve Sb.NS na zasedání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu dne 13. 11. 2019)

Věcná příslušnost

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. 29 Cdo 843/2018

Věcně příslušným k projednání a rozhodnutí **sporu o náhradu škody, kterou měl způsobit žalobci insolvenční správce dlužníka tím, že neoprávněně sepsal věc do majetkové podstaty dlužníka** (respektive věc včas nevyňal z majetkové podstaty dlužníka), je **okresní soud**.

Žaloba na určení, že žalobkyně je zajištěnou věřitelkou insolvenčního dlužníka, která svou přihlášenou pohledávku může uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění

Žalobní petit:

Určuje se, že žalobkyně je zajištěnou věřitelkou insolvenčního dlužníka *XY* s pohledávkou ve výši Kč za obligačním dlužníkem *AB* s právem na uspokojení této pohledávky z výtěžku zpeněžení majetku poskytnutého k zajištění, a to (*např. pozemku č. parc., vše zapsané na listu vlastnictví č. pro obec, katastrální území u Katastrálního úřadu pro, Katastrální pracoviště*).

(srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 9. 2019, č. j. 189 ICm 235/2017, 101 VSPH 272/2019-212 (MSPH 89 INS 13477/2013))

Žaloby pro zmatečnost ve věcech INS

Žaloby pro zmatečnost ve věcech evidovaných v rejstříku INS se zapisují do rejstříku ICm v souladu s vnitřním a kancelářským řádem pro okresní, krajské a vrchní soudy (viz oddíl I. bodu 22c.-Rejstřík ICm přílohy č. 1 vnitřního a kancelářského řádu).

Zveřejňování obsahu spisu o žalobě pro zmatečnost v insolvenčním rejstříku v oddílu C je v souladu se stanoviskem Nejvyššího soudu vyjádřeném v odst. 15. vrácení spisu ze dne 31. 5. 2017 ve věci sen.zn. 29 ICdo 63/2017, které je zveřejněno v insolvenčním rejstříku v oddílu C insolvenčního řízení sp.zn. MSPH 91 INS 4684/2011, č.d. C1-48).

Děkuji Vám za pozornost.

